

Az erdei szalonka tavaszi állományfelmérésének tapasztalatai --- 2011. december

A tavaszi szalonka vadászat fenntartása az EU Madárvédelmi Irányelvtől való eltéréssel (derogációval) lehetséges. Ehhez bizonyítanunk kell, hogy a tavaszi vadászat nem veszélyezteti a vonuló állomány fennmaradását.

Erre a célra jött létre az országos erdei szalonka monitoring hálózat, melynek segítségével becslést adhatunk a hazánkon átvonuló állomány nagyságára, illetve a mortalitás mértékére. A 2009-ben létrehozott VM Erdészeti, Halászati és Vadászati Főosztálya, az Országos Magyar Vadászkamara, az Országos Magyar Vadászati Védegylet, a Szent István Egyetem Vadvilág Megőrzési Intézet és a Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézet együttműködésével fenntartott többszintű monitoring-rendszer továbbra is sikeresen működik, és azon az elmúlt évek során lényegi változtatások nem történtek:

A monitorozók az egyes megfigyelések adatait egységes adatlapokon rögzítették és továbbították a vadgazdálkodási egységek képviselőinek. A megyei koordinátorok az adott heti megfigyelésre vonatkozó adatlapokat összegyűjtötték a vadgazdálkodási egységek képviselőitől, és az adatokat rögzítették egy a VMI által létrehozott és felügyelt webes adatbázisban.

A 2011 tavaszi adatgyűjtés február 12-én kezdődött, és - tizenkét héten keresztül - április 30-ig tartott. A tavaszi megfigyelésekben összesen 448 vadgazdálkodási egység vett részt, Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből 53 db. A megye idén is viszonylag sok, összesen 78 db megfigyelési ponttal vett részt a tavaszi programban. A mintaszám már a program kezdetén lényegesen meghaladta a várakozásainkat és a feldolgozáshoz szükséges legalacsonyabb adatmennyiséget is. Öröndetes, hogy ez a szám 2009. óta számottevő mértékben nem változott.

A vonulás megyei dinamikájának bemutatásához minden megfigyelési időpontra ábrázoltuk a megyében az észlelt szalonkák számának középértékét, illetve minimális és maximális értékeit (**1. ábra**). A korábban bemutatott átlagértékekhez képest némileg bonyolultabbnak tűnhet, azonban sok olyan információt tartalmaz, melyet az átlagok egyszerűen elfednek. A minimális és maximális értékek mutatják, hogy az egyes időpontokban a különböző standokon észlelt madarak számában bizony jelentős eltérések lehetnek. A minimális érték minden esetben, még a vonulás csúcsán is 0, tehát minden alkalommal volt olyan stand, ahol valamilyen okból nem észleltek szalonkát. A maximális értékek pedig felhívják figyelmünket arra, hogy néhány helyen kivételesen jó húzásokban is volt része a megfigyelőknek, valamint arra, hogy egyes helyeken akkor is történtek észlelések, amikor a legtöbb ponton már nem. A tapasztalt szalonka vadászok jól tudják, hogy éppen ez a nagy bizonytalanság jellemzi a szalonka vonulását, ezért is olyan izgalmas a vadászata.

A középértékek eloszlása minden megyében hasonlóan alakult, a legtöbb esetben haranggörbét követve. Csúcsát a korábbi évekhez hasonlóan március végén, a hetedik megfigyelési időpontban érte el országos szinten és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében egyaránt (A standok közel 90%-án észlelnek szalonkát, nagy részükön nagyobb számban is). A vonulás lefolyása tavasszal viszonylag rövid és intenzív, csúcsát tekintve az ország egyes területein nagy eltérések nem tapasztalhatók.

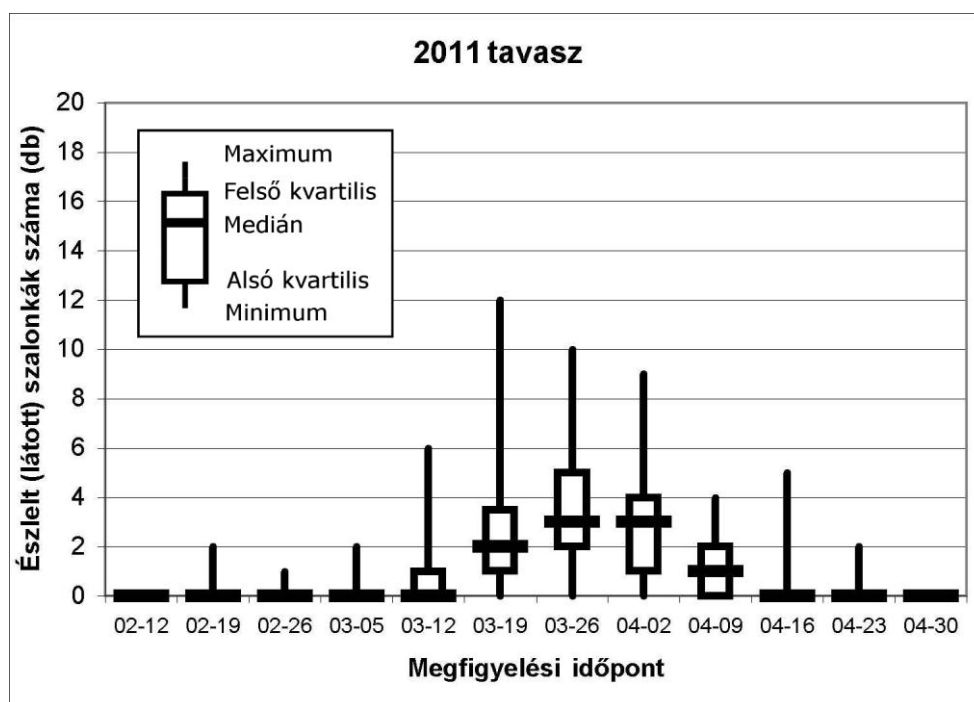
Nagyon fontos a monitoring folytatása ősszel is az állomány változásainak nyomon követéséhez. Emellett segítheti a hazánk területén telelő, vagy költő állomány feltérképezését is. Az őszi adatfelvételezés a szervezési nehézségek ellenére immár harmadik alkalommal szeptember 20-án kezdődött, és jelen cikk írásakor is zajlik. Ősszel, az eget kémelve egyébként is kevesebb szalonkát lehet észlelni, mint tavasszal, idén ezt a rendkívül száraz

időjárás is jelentős mértékben befolyásolhatta. Előzetes kimutatásaink alapján az idei őszi észlelések jóval alulmúlják a korábbi években tapasztaltakat.

A monitoring első, tavaszi szakaszának értékelése során számos olyan kérdés (szervezési és módszertani kérdés egyaránt) merült fel, melyeket finomítani kellett azért, hogy a program minél inkább alkalmas legyen a kitűzött célok megvalósítására. A kezdeti nehézségeket mára sikerült leküzdeni. A megfigyelők, koordinátorok és a kutatóintézetek összecsiszolódott munkája eredményeként a tavaszi szalonkavadászatot támogató érvrendszer tovább erősödik, a program a hazai és a nemzetközi szakmai közönség részéről is pozitív fogadtatásban részesült. Visszajelzések szerint hazánk fontos tagja lehet a nemzetközi szalonkavonulást megfigyelő hálózatnak.

A monitoring program a résztvevők kitartó munkájának köszönhetően tovább folytatódik jövőre is, mintagyűjtés célú vadászattal kiegészítve előre meghatározott, és szigorúan ellenőrzött mintagyűjtési kvóták alapján. A minták feldolgozását továbbra is az e vizsgálatokban jártas Nyugat-Magyarországi Egyetem fogja össze. A széleskörű összefogás eredményeként reméljük, hogy a tavaszi szalonkavadászat hagyományát fenn tudjuk tartani. Köszönet illet mindenkit, aki tevékenyen, vagy akár csak eszmei támogatóként is a program mellé állt.

Schally Gergely
Szemethy László



1. ábra: erdei szalonka észlelések Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a 2011 tavaszi programban